

Mitä kuuluu Kainuun venäjänkielisille?

Как поживают русскоговорящие Кайнуу?

Kyselyn yhteenveto 16.6.2021

KAINUUN LIITTO

Johdanto	4
Tiivistelmä	5
Tietoa kyselystä ja vastaajista	6
Työhön ja koulutukseen liittyvistä kysymyksistä	9
Maahanmuuttajille suunnatut palvelut	12
Kotoutumiseen, osallisuuteen ja hyvinvointiin vaikuttavat asiat	14
Asenneilmapiiri	14
Verkostot	15
Monikulttuurisuuskasvatus	15
Palvelut	16
Harrastukset ja aktiviteetit	16
Tiedonsaanti	16
Tyytyväisyys elämään	17
Miten arvioit tyytyväisyyttä omaan elämääsi Kainuussa tällä hetkellä? (0 - 10)	17
Mikä on parasta Kainuussa tai asuinkunnassasi?	17
Mikä on huonointa Kainuussa tai asuinkunnassasi?	18
Tulevaisuuden tavoitteet	19
Millaisiksi koet tulevaisuudennäkymäsi Kainuussa? (0 - 10)	19
Millaisia tavoitteita sinulla on seuraavien viiden vuoden ajalle?	20
Kehittämisideat ja osallistuminen	21
Venäjä-yhteistyöhön liittyvät kysymykset	22
Venäjä-yhteistyön kehittäminen Kainuussa	22
Venäjänkielisten kainuulaisten rooli yhteistyössä	23
Muuta kyselyssä sanottua	24

Johdanto

Kainuun liitto ja Kajaanin ammattikorkeakoulu toteuttivat maahanmuuttajia palvelevien yhdistysten kanssa kyselyn venäjänkielisille kainuulaisille. Kysely liittyi Kainuun venäjä-strategiatyöhön ja sen tuloksia hyödynnetään tulevien toimenpiteiden suunnittelussa ja yhteistyön kehittämisessä. Tavoitteena on venäjänkielisten kainuulaisten parempi huomioon ottaminen ja osallistaminen maakunnallisessa päätöksenteossa ja strategian mukaisten toimenpiteiden toteuttamisessa.

Kansainvälinen yhteistoiminta ja raja-alueyhteistyö ovat oleellinen osa Kainuun elinvoiman kehittämistä, ja Kainuussa on pitkät perinteet Venäjä-yhteistyöstä sekä kanssakäymisestä rajan yli. Kainuun liitto toteuttaa aluekehitysviranomaisen tehtävässä jatkuvaa kansainvälistä yhteistyötä ja edunajamista. Venäjä-yhteistyötä edistetään Kainuun liiton johdolla laaditun Venäjä-strategian avulla. Venäjä-strategia vuosille 2021-2027 on valmisteltu aktiivisesti kevään 2021 aikana ja se on hyväksytty maakuntahallituksessa 14.6.2021. Uusi strategia vastaa osaltaan Kainuun maakuntaohjelman 2022-2025 laatimisprosessin aikana tunnistettuihin, Kainuun kriittisiin menestystekijöihin. Sen tarkoituksena on määritellä Venäjä-yhteistyön erityispiirteet ja tavat tukea Kainuun maakuntaohjelman toteuttamista.

Strategian valmistuminen on kuitenkin vain yksi välietappi – sen jälkeen on vuorossa käytännön tason toimenpiteiden ideoiminen ja toteuttaminen eri sidosryhmien kanssa. Tavoitteiden saavuttaminen vaatii yhteistyön kehittämistä ja tiedottamisen tehostamista. Kainuun Venäjä-strategiassa asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimijoiden vahvaa sitoutumista ja laaja-alaista yhteistyötä niin maakunnan sisällä kuin kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Juuri **yhteistyön aktivoimiseen ja sen uusiin muotoihin** on uudessa Venäjä-strategiassa haluttu antaa erityishuomiota.

Venäjä-yhteistyön kehittäminen lähtee yhteistyöprosesseista Kainuun sisällä. Pienessä maakunnassa resursseja tai ideoita ei ole hukattavaksi, joten toimijoiden välinen säännöllinen tiedon ja kokemusten vaihto ja kunkin omien verkostojen yhteinen hyödyntäminen ovat onnistumisen kannalta tärkeitä asioita. Venäjä-yhteistyö Kainuussa on monimuotoista ja siihen osallistuu monenlaisia toimijoita, joiden välinen matalan kynnyksen yhteistyö voi tuoda toimintaan paljon uutta voimaa. Unohtaa ei saa myöskään Kainuun venäjänkielisen väestön näkökulmaa, minkä vuoksi on toteutettu myös Kainuun venäjänkielisille oma kysely. Kyselyn tarkoituksena on **selvittää nykytilannetta** toimenpiteiden suunnittelun pohjaksi ja käynnistää tämän prosessin kannalta **tärkeää dialogia**.

Kyselyn tulosten yhteenveto ja niiden perusteella suositeltavat toimenpide-ehdotukset viedään tiedoksi sekä maakunnallisille että Kainuun kuntien päättäjille, ja tuloksia voidaan hyödyntää myös kyselyn toteuttamiseen osallistuneiden kumppaneiden omassa toiminnassa. Tulosten perusteella voimme esimerkiksi muokata toimintamalleja ja ideoida yhteisiä hankkeita eri rahoitusohjelmiin.

Vastaajien määrä oli 36, mikä ei ole kattava otanta Kainuun venäjänkielisestä väestöstä mutta riittää toteuttamaan kyselylle asetetut tarkoitukset. Se nostaa keskusteluun venäjänkielisille kainuulaisille tärkeitä asioita ja auttaa lähestymään Kainuun kehittämistä uudesta perspektiivistä. Kysely toimii myös dialogin käynnistäjänä. Nyt käynnistyvän prosessin kautta toivotaan löydettävän uusia keinoja parantaa sekä väestön hyvinvointia, Kainuun Venäjä-yhteistyön tuloksellisuutta, että koko Kainuun kehittämistä.

Tiivistelmä

Kyselyn tuloksista voidaan nostaa esille esimerkiksi kielikoulutuksen kehittämistarpeet. Vaikka suuri osa kyselyyn vastanneista olikin työelämässä, puutteellista kielitaitoa nostettiin esille merkittävimpana työllistymistä hankaloittavana asiana. Kielitaidon puuttuessa voidaan joutua esimerkiksi työskentelemään koulutustasoa alemmissa tehtävissä. Tärkeänä pidetään mahdollisuuksia päästä perehtymään työhön ja oppimaan kieltä käytännössä esimerkiksi työharjoitteluiden kautta.

Seuraavien viiden vuoden aikana

- 46,9 prosenttia vastaajista haluaa oppia sellaisen suomen kielen tason, jolla pärjää hyvin työelämässä.
- 28,1 prosenttia vastaajista haluaa oppia sellaisen suomen kielen tason, jolla selviytyy hyvin arkielämässä
- 28,1 prosenttia vastaajista haluaa hankkia täydennyskoulutusta, joka auttaa työllistymisessä
- 25 prosenttia vastaajista haluaa löytää nykyistä paremman työn.

Kansainvälistä toimintaa ja vuorovaikutusta suomenkielisen ja venäjänkielisen väestön kesken toivotaan enemmän. Se koetaan tärkeäksi sekä kielitaidon kehittymisen, yhteisöön integroitumisen, että toistemme kulttuurin ymmärtämisen kannalta. Sellaista tilannetta ei saa päästää syntymään, että kukaan maahan muuttanut jää elämään ”omaan kuplaansa”. Positiivista on, että vaikka syrjintää ja epäasiallista kohtelua olikin vastaajien joukossa kohdattu jonkin verran, ja tässäkin suhteessa kehittämistä varmasti on, paljon kiitoksiakin kyselyssä annetaan sille suurelle osalle kainuulaisia, jotka kohtelevat kaikkia kanssaihmiään ystävällisesti ja tasavertaisesti.

Positiivisena asiana kyselyn vastauksissa näkyy se, että Kainuusta pois muuttaminen ei ole yhdenkään vastaajan tavoitteena. Kiitosta saavat etenkin Kainuun turvallisuus ja luonto, jotka nousevat esille useissa vastauksissa. Kehittämistarpeita nähdään muun muassa julkisessa liikenteessä.

Seuraavien viiden vuoden aikana

- 28,1 prosenttia vastaajista haluaa rakentaa tai ostaa talon tai asunnon
- 21,9 prosenttia vastaajista haluaa löytää ystäviä
- 18,8 prosenttia vastaajista haluaa saada oleskeluluvan
- 15,6 prosenttia vastaajista haluaa asettua Kainuuseen pysyvästi.

Tietoa kyselystä ja vastaajista

Kyselyn suunnittelivat Kainuun liitto ja Kajaanin ammattikorkeakoulu yhteistyössä Etnika Kainuu ry:n ja Matushka ry:n kanssa ja se toteutettiin kaksikielisenä. Asiantuntemustaan prosessiin tarjosi myös Cultura-säätiö, jonka tehtävänä on edistää venäjänkielisten kaksisuuntaista kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Kysely oli avoinna ajalla 19.5.-7.6.2021 ja se julkaistiin kaikkien yhteistyökumppanien viestintäkanavissa ja sitä jaettiin myös suorina osallistumiskutsuina.

Vastaajamäärä jäi harmillisen alhaiseksi; kyselyyn vastasi 36 henkilöä eli vain alle neljä prosenttia kohderyhmästä. Vastauksia saatiin Puolankaa ja Ristijärveä lukuun ottamatta kaikista Kainuun kunnista. Vastaajissa ovat hyvin edustettuina 20-60 -vuotiaat. Alle 20-vuotiailta vastauksia ei saatu ja vastaajista vain 22 prosenttia on miehiä. Vastaajista 44 prosenttia on asunut Kainuussa alle 5 vuotta, mutta edustettuina ovat tasaisesti myös pidempään täällä asuneet. Näet vastaajien tarkemman jaottelun seuraavien sivujen kuvista.

Kainuun venäjänkielinen väestö 31.12.2020 (www.stat.fi)		Kyselyyn vastanneet	Otanta ikäluokasta
0-19-vuotiaat	168	0	0 %
20-39-vuotiaat	294	16	5,4 %
40-59-vuotiaat	328	16	4,9 %
60+	186	4	2,2 %
Yhteensä	976	36	3,7 %

Kyselyn yhteistyökumppaneiden jakaessa kyselyä eteenpäin henkilökohtaisesti he saivat kahdenlaista palautetta, joka voi selittää alhaista vastausinnokkuutta. Toinen liittyi siihen, että kysely koettiin liian pitkäksi ja työlääksi vastata, toinen puolestaan siihen, ettei kyselyn uskottu johtavan konkreettisiin kehittämistoimiin. Kyselyn pituuteen liittyvät ongelmat toki tunnistettiin jo sen suunnitteluvaiheessa, mutta samalla koettiin tärkeäksi yrittää luoda kyselyn avulla kattava tilannekuva. Tavallaan kyselyn suunnittelussa otettiin siis tietoinen riski.

Voi olla, että tehostamalla tiedottamista vielä enemmän olisi voitu saavuttaa parempi otantakattavuus. Jos kyselyn edut itselle olisi tunnistettu, olisi kyselyyn ehkä sen pituudesta huolimatta jaksettu vastata. Toisaalta, mikäli Kainuun venäjänkielisten joukossa on olemassa vahva tunne siitä, etteivät he kuulu joukkoon, heidän mielipiteitään ei oteta huomioon eikä kyselyistä huolimatta muutosta tapahdu, laajallakaan tiedotuskampanjalla ei olisi muutosta savutettu. Aitoa aktiivisuutta saadaan vain paremmalla ja pitkäjänteisemmällä osallistamisella, ja sillä tiellä ollaan nyt ottamassa tärkeitä askeleita!

Kyselyssä oli yhteensä 46 kysymystä, joista ainoastaan osa oli määritelty pakollisiksi. Halutessaan vastaajat pystyivät hyppäämään avoimet kysymykset yli. Toisaalta taas osassa monivalintakysymyksiä vastaajat voivat valita useamman kuin yhden vaihtoehdon, jolloin vastausmäärä yksittäisten kysymysten osalta voi nousta yli mainitusta 36 vastaajan osallistujamäärästä.

Kyselyyn vastanneissa oli sekä lyhyemmän että pidemmän aikaa Kainuussa asuneita. Useimmat eivät olleet vastanneet avoimeen kysymykseen koskien Kainuuseen muuton syytä, mutta joissakin vastauksissa muuton syyksi oli sanottu esimerkiksi suomalaiset juuret, miehen työ ja omakin rakkaus muuttopaikkakuntaa kohtaan tai perheen perustaminen Kainuussa. Kyselyyn vastanneista valtaosa oli naisia, mikä kuvastaa Kainuun venäjänkielisten sukupuolijakaumaa; vuoden 2020 lopussa heistä vain 36 % eli 352 henkilöä oli miehiä ja 64% eli 624 henkilöä oli naisia.

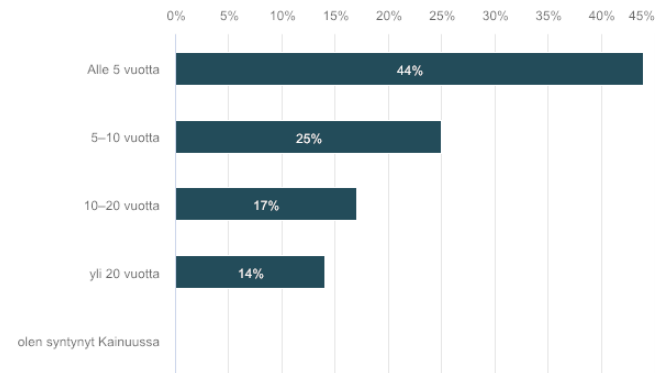
Vaikka vastauksia haluttiin saada mahdollisimman tasaisesti ympäri Kainuun, suurin osa vastaajista tuli Kajaanista ja Sotkamosta. Tämäkin selittyy tilastoilla; vuoden 2020 lopussa Kainuun venäjänkielisistä 495 henkeä asui juuri Kajaanissa ja 171 Sotkamossa. Saman tilaston mukaan Kuhmosta olisi kuitenkin pitänyt olla lähes saman verran vastauksia kuin Sotkamosta, joten Kuhmon venäjänkieliset olivat suhteessa aliedustettuja määräänsä verrattuna. Vastauksia ei saatu laisinkaan Puolangalta tai Ristijärveltä. Ristijärven tilanteen selittänee se, että siellä ei tilaston mukaan asu yhtään venäjänkielistä henkilöä.

Yhtään alle 20-vuotiasta tai Kainuussa syntynyttä henkilöä ei vastaajien joukossa ollut. Tämä on harmillista, mutta toisaalta oli odotettavissakin, että nuoria on haastavampaa saada mukaan, ja etteivät Kainuussa syntyneet ja kaksikielisiksi kasvaneet välttämättä identifioitu kyselyn kohdeyleisöön kuuluviksi vaikka heitä vastaamaan pyydettäisiinkin.

Halutessasi voit katsoa taustatiedoksi lisätietoja Kainuun venäjänkielisiä koskien Tilastokeskuksen sivuilta: [eri muuttujilla lajiteltavat väestörakennetilastot \(stat.fi\)](#).

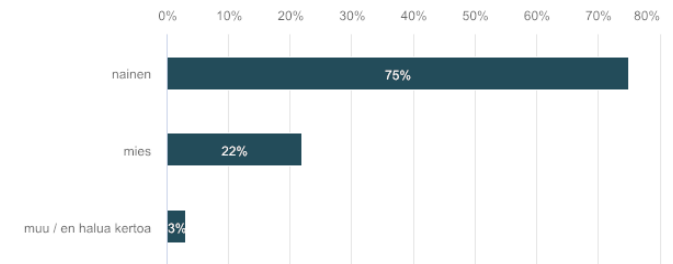
Kauanko olet asunut Kainuussa

Vastaajien määrä: 36

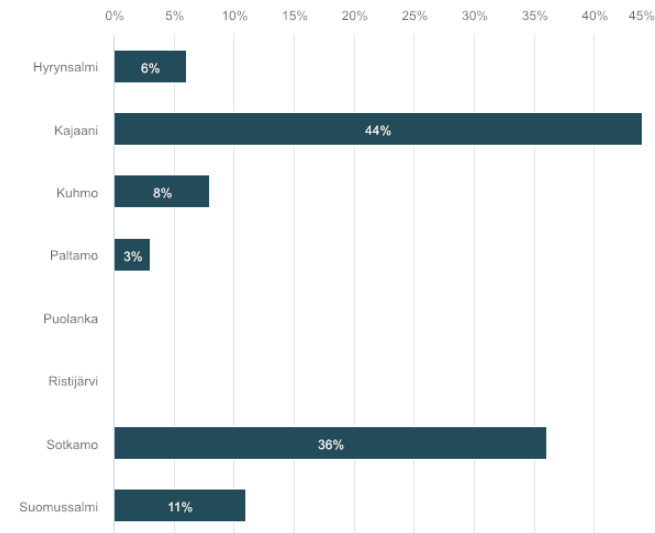
Sukupuoli

Vastaajien määrä: 36

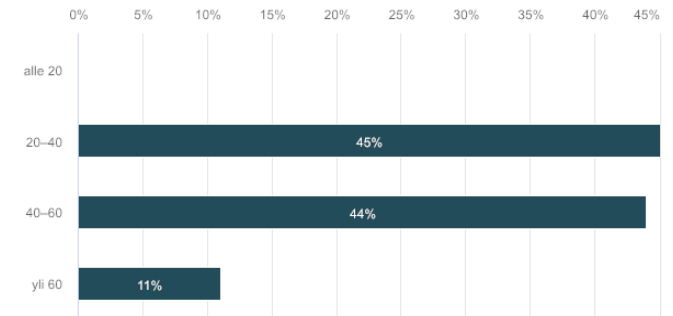
Kunta, jossa asut Kainuussa tai jossa olet asunut aiemmin

Vastaajien määrä: 36, valittujen vastausten lkm: 39

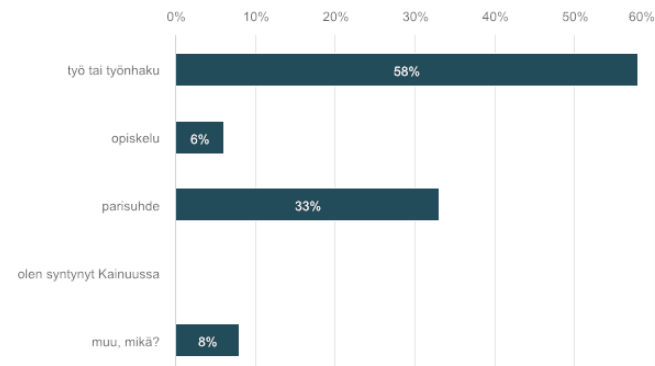
Ikä

Vastaajien määrä: 36

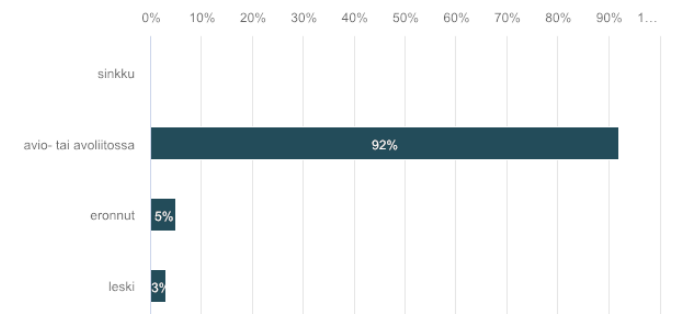
Mikä on tuonut sinut Kainuuseen?

Vastaajien määrä: 36, valittujen vastausten lkm: 38

Siviilisäät

Vastaajien määrä: 36

Työhön ja koulutukseen liittyvistä kysymyksistä

Suurin osa vastaajista oli työelämässä. Neljä kertoi olevansa eläkkeellä, kaksi työtöntä, yksi kotoutumiskoulutuksessa tai työllistymistä edistävässä palvelussa ja yksi kotiäiti. Vastaajat olivat keskimäärin melko korkeasti koulutettuja: jopa 66% vastaajista oli jonkinlainen korkea-asteen koulutus ennen Suomeen tuloaan ja toisen asteen tutkintokin löytyi Suomeen tullessaan 28% vastanneista. Yli puolet vastaajista ei ollut kouluttautunut lainkaan Suomessa, mutta 31% vastaajista oli hankkinut täällä toisen asteen tutkinnon ja muutama myös ylemmän asteen tutkintoja. Kysyttäessä työllistymisestä koulutusta vastaaviin tehtäviin, tulokset jakautuivat hyvin tasaisesti sen suhteen, oliko oman alan töitä löytynyt Suomesta, joistakin muista maista, molemmista tai sitten ei mistään maista.

Myös suomen kielen taitoa vastaajilta löytyi vaihtelevasti. Kiitettäväksi taitonsa arvioi vajaat parisen kymmentä prosenttia vastaajista ja hyväksi vajaat 28 % suullisen kielitaidon osalta. Kirjallisen suomen kielen taidot olivat hieman heikommat. Muutama vastaajista ilmoitti, ettei osaa suomen kieltä lainkaan.

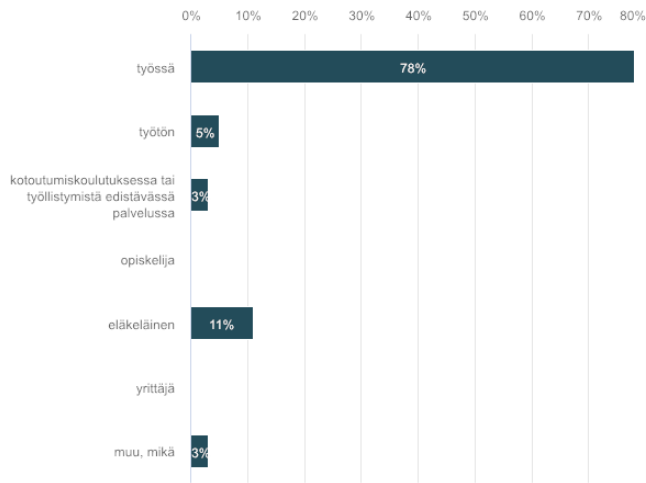
Työpaikkoja vastaajat olivat hakeneet varsin tasaisesti eri kanavia hyödyntäen. Suurin este työllistymiselle oli vastaajien mukaan ollut puutteellinen suomen kielen taito, ja vastauksissa tuotiin esille myös työnantajien turhan korkeita kielitaitovaatimuksia; joskus myös puutteellisella kielitaidolla pärjää ja työssä kielitaito parhaiten pääsee kehittymäänkin. Valitettavasti vastauksissa nousi esille myös tunne, että usein työllistymisen esteenä ovat olleet työnantajan asenteet; yhtäläisin taidoin ja edellytyksin etusija annetaan liian helposti ehdokkaalle, jolla on suomenkielinen nimi, ja myös selkeän negatiivisia asenteita venäjänkielisiä kohtaan voi olla. Myös tiedon tai verkostojen puutetta nousi jonkin verran vastauksissa esille.

Vastaajat saivat myös itse arvioida, mikä heitä auttaisi työllistymään paremmin. Odotetusti kärkeen nousivat satsaukset laadukkaaseen ja tavoitteelliseen kielikoulutukseen. Myös lisätiedon saaminen on maahan muuttaneelle tärkeää: mitä enemmän tietoa on ainakin aluksi tarjolla myös venäjäksi, sitä parempi asioiden hahmottamisen kannalta. Myös enemmän henkilökohtaista ohjausta (tietoa miten järjestelmä toimii, apua tarvittavien asiakirjojen hankkimiseksi ja kääntämiseksi, työnhakuvalmennus) ja joustavampia järjestelyitä (kielikoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen yhdistäminen ja perheellisen kouluttautumisen taloudellinen mahdollistaminen) toivottiin. Unohtaa ei sovi myöskään positiivisen asenneilmapiirin tukemista venäjänkielisiä kohtaan, avointa asennetta rekrytointiprosesseissa ja verkostojen luomista maahan muuttaneiden ja kantasuomalaisten välille.

Tärkeää olisi, että maahanmuuttajaa autettaisiin siltä pohjalta, mikä koulutus hänellä on ja millaisista tehtävistä hän on kiinnostunut. Korkeasti koulutettu voi toki aluksi työskennellä siivoajanakin, mutta häntä olisi hyvä auttaa löytämään oma paikkansa yhteiskunnassa ja tekemään työtä, johon hän on koulutettu, joka on hänestä mielekästä ja jossa hänestä on yhteiskunnalle hyötyä. Myös kouluttautumishaaveita vastaajilla oli jonkin verran. Puutteellisen kielitaidon arvioitiin kuitenkin joissakin tapauksissa olevan toistaiseksi este koulutukseen hakeutumiselle Suomessa.

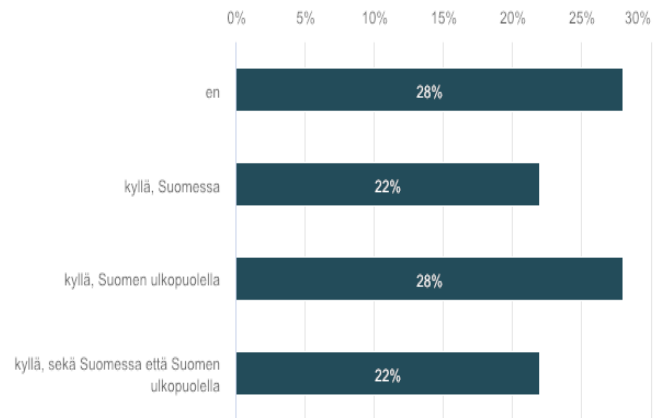
Asema työelämässä

Vastaajien määrä: 36

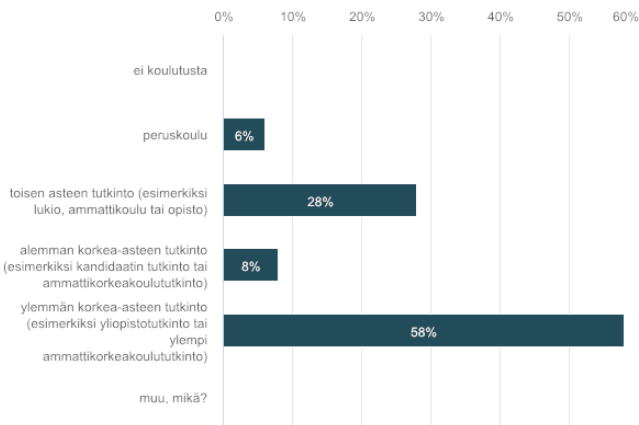
Oletko työskennellyt koulutustasi vastaavassa työssä?

Vastaajien määrä: 36, valittujen vastausten lkm: 36

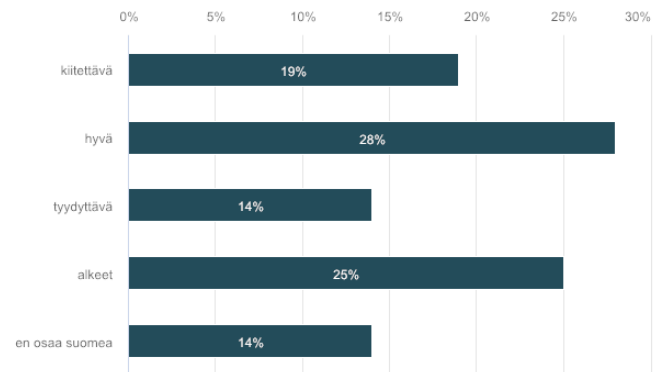
Suomen ulkopuolella hankittu koulutustaso

Vastaajien määrä: 36

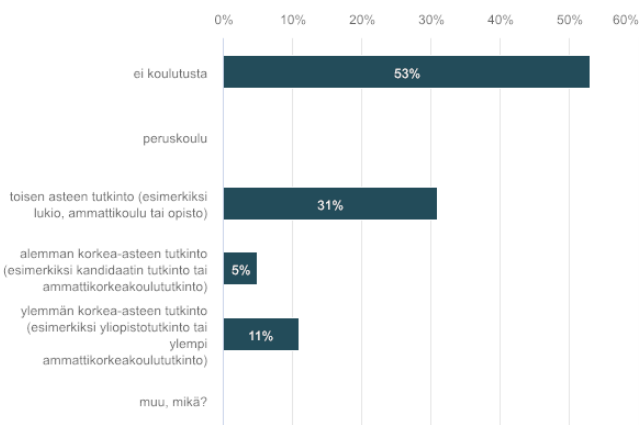
Suomen kielen suullinen taito

Vastaajien määrä: 36

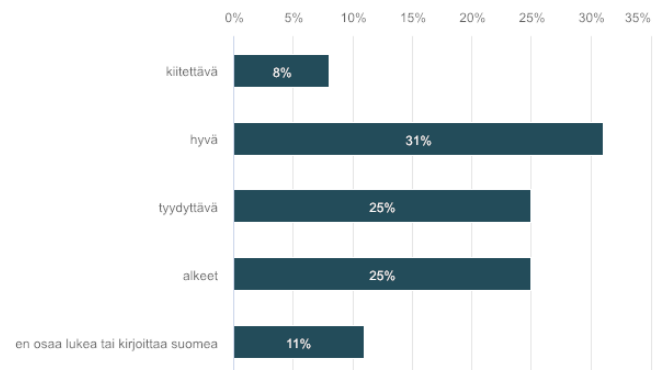
Suomessa hankittu koulutustaso

Vastaajien määrä: 36

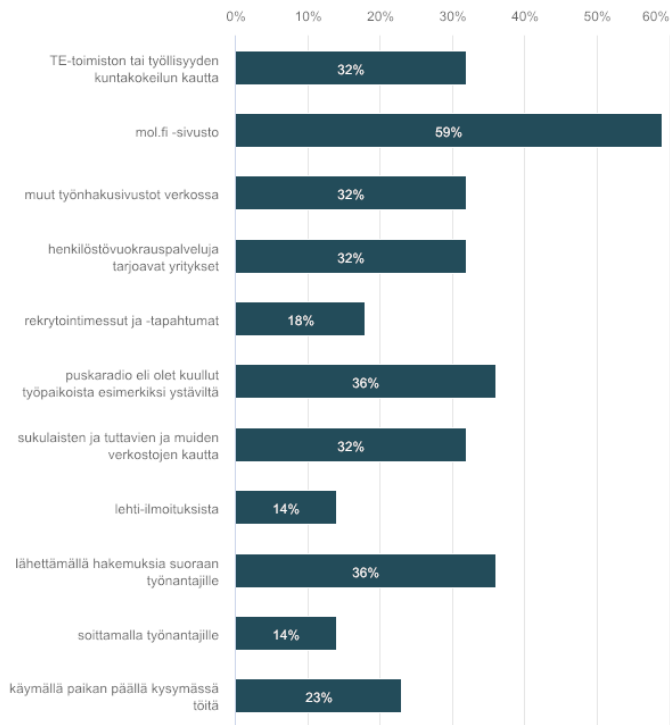
Suomen kielen kirjallinen taito

Vastaajien määrä: 36

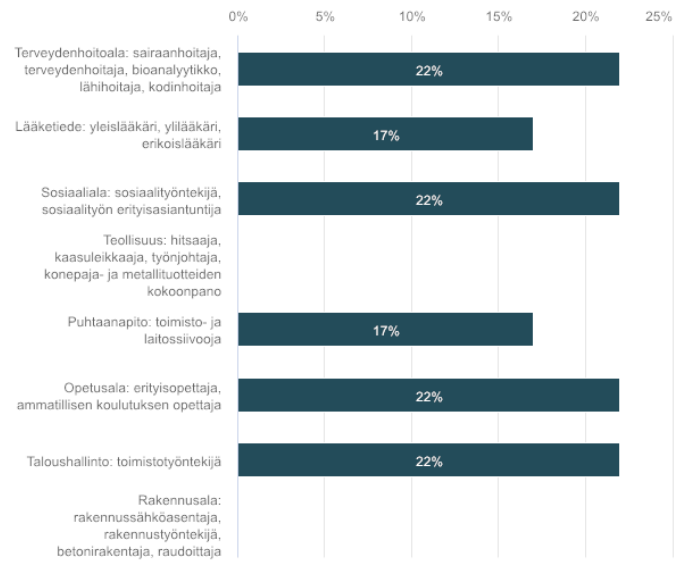
Kuinka ja missä olet etsinyt töitä?

Vastaajien määrä: 22, valittujen vastausten lkm: 72

Kiinnostavatko seuraavat alat tai ammatit, joilla Kainuussa on eniten työvoimapulaa?

Vastaajien määrä: 18, valittujen vastausten lkm: 22

Maahanmuuttajille suunnatut palvelut

Kyselyssä kysyttiin vastaajien kokemuksia kotouttamispalveluista ja muista maahanmuuttajille suunnatuista palveluista. Vaikka kotouttamispalvelut on tarkoitettu kaikille maahan muuttaville, osa kyselyyn vastanneista yllättäen kertoi, ettei heillä ole kokemuksia kotoutumispalveluista ja muista maahanmuuttajille suunnatuista palveluista, ja joku jopa sanoi, ettei ole ollut tietoinen tällaisten palveluiden olemassaolosta. Voi hyvin olla, että palveluiden piiriin eivät kaikki todellakaan ole löytäneet, tai sitten saatuja palveluita ei aina ole koettu maahanmuuttajille suunnatuiksi tai kotouttamispalveluiksi.

Kysyttäessä tiedon löydettävyydestä vastauksissa oli paljon hajontaa. Jotkut olivat löytäneet tietoja hyvin (esimerkiksi internet on tietoa täynnä). Useimmat vastaajista puolestaan kokivat tiedonsaannin hyvinkin vaikeaksi esimerkiksi puutteellisen kielitaidon tai kokemansa byrokratian vuoksi.

Venäjänkielistä tietoa ei aina ole tarjolla, eikä kaikissa palveluissa ja toimistoissa ole venäjänkielisiä työntekijöitä, jolloin maahanmuuttaja tarvitsee asioimiseen tukea. Jossakin vastauksessa todettiin kuitenkin hauskan positiivisesti: "Olen kuitenkin hyvin kiitollinen siitä, että työtä tehdään niin paljon - emme vain useinkaan tiedä siitä". Edellä mainitun valossa palveluista tiedottamista ja niiden saavutettavuutta tulisi jatkossa tehostaa eri keinoin.

Maahanmuuttajille suunnattujen palveluiden tarjoajista mainittiin nimeltä KAMK:n projekti "New life", Arffmanin sopeutumiskurssit, Simsonin kurssit "Kieli ja ammatti", Turun yliopiston Brahea-keskus, Helsingin yliopiston sopeutumisohjelmat maahanmuuttajille ja myös paikalliset yhdistykset Etnika ry, Suomi-Venäjä seura ja Punainen Risti.

Maahanmuuttajille suunnattuja palveluita moitittiin jossakin vastauksessa hitaiksi ja byrokraattisiksi; vastaajan mukaan palveluissa noudatetaan protokollaa riippumatta siitä, kuinka paljon tämä auttaa palvelun saajaa työllistymään. Jotkut ryhmät, kuten kotiäidit, putoavat helposti palveluiden ulkopuolelle, koska eivät ole työnhakijoina suoraan palveluiden piirissä, eikä esimerkiksi neuvolassa ole huomattu esitellä heille sopivia palveluita, kohtaamispaikkoja jne. Esille nostettiin myös harjoittelupaikkojen löytämisen vaikeus ja kielikurssien vähäisyys tai laatu. Kela-kortin saaminen saattaa kestää, ja pankin kanssa asioiminen on maahanmuuttajalle teknisesti ongelmallista. Suomalaisten mentaliteetti suhteessa ulkomaalaisiin kollegoihin oli joissakin tapauksissa ollut keho, ja asiakaspalvelussa on koettu olleen suuriakin eroja sen mukaan, onko asiakas ollut kantasuomalainen vai vieraskielinen.

Toisaalta kainuulaisille palveluille tuli myös kehuja. Ympäristö on puhdas, TE-toimisto ja yksityiset terveyspalvelut toimivat hyvin. Kunnissa on koordinaattoreita, joihin voi aina olla yhteyksissä ja myös uusia hankkeita maahanmuuttajien kotouttamiseen on käynnistetty. Lapset voivat opiskella koulussa omaa äidinkieltään, ja myös päiväkodissa lapsi integroituu vastausten mukaan helposti.

Toiveina uusiksi tai lisäpalveluiksi esitettiin tiedotuksellisiin ja kielikurssien kehittämiseen liittyvien ehdotusten (jotka jo edellä on esitetty) lisäksi:

1. Kielikurssien monipuolistaminen, tehostaminen ja upottaminen siihen ympäristöön, missä kieltä oikeasti käytetään.
2. Työnantajien asenteisiin vaikuttaminen; työnantajat odottavat täydellistä kielitaitoa, mikä on mahdotonta, ja saattavat olla ennakkoluuloisia.
3. Valtion eri virastojen vuorovaikutuksen edelleen kehittäminen (aluksi vaikkapa yhteisiä, helposti hahmotettavia esitteitä palveluista), venäjänkielisen asiakaspalvelun mahdollisuuden tutkiminen.
4. Saumaton polku eteenpäin; kurssit, koulut, työharjoittelu ja sen jälkeen työ, työelämäyhteistyön tehostaminen.
5. Räättälöityjä ratkaisuja; on parempi auttaa henkilöä oppimaan ja tulemaan siksi mikä hän vilpittömästi haluaa olla, kuin jälkikäteen auttaa pettynyttä ja lannistunutta ihmistä ja lähettää samat ihmiset vuodesta toiseen samoihin suomen kielen harjoitteluihin ja kursseille.
6. Yhteisten tapahtumien järjestämistä venäjänkielisille Kainuun eri kunnista (eri ikäryhmät).
7. Lisätukea äidinkielen ja kulttuurin oppimiseen ja moniulotteisen itsetuntemuksen / identiteetin kehittymiseen (esimerkiksi lasten matkojen järjestäminen Venäjälle kulttuurin tutkimiseen ja siihen tutustumiseen).

Kotoutumiseen, osallisuuteen ja hyvinvointiin vaikuttavat asiat

Kainuuseen asettautumista yleisellä tasolla auttaa Venäjän läheisyys; Venäjälle pääsee helposti käymään, vaikka toki koronapandemia oli tähänkin vaikuttanut. Kainuun kuntakeskusten sisällä palvelujen läheisyys helpottaa arkea, infrastruktuuri ja julkiset palvelut ovat hyvin kehittyneet ja ympäristö koetaan turvalliseksi. Luonnonläheisyys, puhdas ilma ja saavutettavuus koetaan myös Kainuun hyväksi puoliksi.

Kuten kenellä tahansa muullakin, myös maahanmuuttajalla oman paikkansa löytäminen, vakaa työtilanne ja kunnolliset palkat ovat tavoiteltavien asioiden listan kärkipäässä, kuten myös muut perusturvallisuutta luovat seikat. Itseään halutaan toteuttaa sekä työssä että vapaa-ajalla, ja toiset kyselyyn vastanneista ovat onnistuneet tässä toisia paremmin. Toiset etsivät vielä paikkaansa yhteiskunnassa, työelämässä ja/ tai sen ulkopuolella.

Alle on koottu muutaman otsikon alle maahanmuuttajien kannalta tärkeitä teemoja, joita kyselyssä nostettiin esille.

Asenneilmapiiri

Jokainen meistä haluaa olla oma itsensä ja tulla hyväksytyksi. On hyvin vaikea löytää ystäviä tai olla mukana jossain toiminnassa, jos on tunne, että ei kuulu/ hyväksytty joukkoon. Tämä voi johtaa psyykkiseen pahoinvointiin ja pahimmillaan sosiaaliseen eristäytymiseen, samalla menevät hukkaan yhteiskunnan koulutuksiin käyttämät varat. Koulutus yksin ei siis riitä osallisuuteen.

Kyselyssä nousi esille yhtä lailla asenneilmapiiriin liittyviä ongelmia, joita jo aiemmin tässä raportissa on tuotu esille, mutta myös hyviä kokemuksia siitä, miten hyvin Kainuussa on otettu vastaan. Jotkut kyselyyn vastanneista toteavat, että suomalaiset ovat epäystävällisiä, eivät luota tai ole halukkaita tekemään yhteistyötä ja toimivat puolueellisesti venäjänkielisiä kohtaan. Onpa joku kokenut toisinaan suoranaista rasismiakin ja tuntee, että venäläissyntyisiä inhotaan.

Suoranaista syrjintää on saatettu kokea sekä kauppaliikkeissä asioidessa, töissä tai haettaessa työpaikkaa (pätevää työntekijää ei valita tehtäviin, ylennykset menevät ohitse tai muutoin kohdellaan huonosti), koulussa ja lasten kerhoissa (sitkeä nimittely, johon opettajakaan ei puutu), yhdistystoiminnassa, joskus jopa valtion palveluissa (tökerö kohtelu tai kirjeisiin ei vastata). Myös puhekielessä edelleen esiintyvä ryssittely, jota esiintyy tietyissä yhteyksissä, loukkaa.

Useat vastaajista kuitenkin kokevat ilmapiirin normaaliksi, neutraaliksi tai positiiviseksi ja kainuulaiset varovaisen ystävällisiksi. Ilmapiirin todetaan myös kohenevan koko ajan, vaikkakin arjessa koetaan edelleen sekä hyviä että huonoja kohtaamisia kantasuomalaisten kanssa. Joissakin vastauksissa myös pohdittiin, että eri ihmisryhmien avoimuudessa ja asenteissa on eroavaisuuksia. Kun jossakin vastauksessa nostettiin esille koulun puuttumattomuus lapsen kohtelussa ilmenneisiin epäkohtiin, jossakin toisessa koulussa on opettaja hyvin ripeästi ja määrätietoisesti puuttunut epämiellyttäviin tapahtumiin ja tilanne on saatu hyvin korjattua.

Kaiken kaikkiaan Kainuussa todetaan olevan paljon ihmisiä, jotka kohtelevat vieraskielisiä ystävällisesti ja tasavertaisesti kaikkien muiden kanssa. Tilannetta tulee kuitenkin pyrkiä määrätietoisesti yhdenmukaistamaan siten, että kohtelu olisi systemaattisesti tasapuolista ja kunnioittavaa. Esiin nostetulle epäasialliselle kohtelulle missä tahansa ympäristössä täytyy luonnollisesti olla Kainuussa nollatoleranssi ja tällaisiin tapahtumiin tulee yhdessä puuttua.

Myös uuteen maahan muuttajan oman asenteen ja aktiivisuuden merkitystä korostettiin joissakin vastauksissa. Konkreettisenä ajatuksena esitettiin, että maahanmuuttajilla itsellään voi jostakin syystä olla haluttomuutta ottaa yhteyttä heitä auttaviin organisaatioihin, ja organisaatioilla puolestaan ei ole riittävästi varoja houkutella väestöä palveluidensa piiriin. Tähän kysymykseen ehkä voisi perehtyä tarkemmin, jotta syy-seuraussuhteet ymmärrettäisiin paremmin ja palveluiden tavoitavuuteen osattaisiin myötävaikuttaa.

Verkostot

Tarvitsemme toinen toisiamme - tämä näkyi myös nyt toteutetun kyselyn tuloksissa. Sekä perheellä, ystäväpiirillä, työyhteisöllä, että muilla viiteryhmillä on oma, tärkeä paikkansa kotoutumisen edistäjinä. Koulutukseen ja työhön pääsy edesauttaa ystäväsuhteiden ja muiden tärkeiden verkostojen luomista, ja verkostot puolestaan edistävät mahdollisuuksia oppia kieltä ja kulttuuria. Täytyy pyrkiä edesauttamaan ihmisten kanssakäymistä ja välttämään tilannetta, jossa vieraskieliset elävät omissa kuplissaan kykenemättä tai uskaltamatta kommunikoida tai "kehittää yhteistä kieltä".

Kainuussa toimivat venäjänkieliset kansalaisjärjestöt koettiin tärkeiksi, kuten myös niiden yhteistyö muiden paikallisten järjestöjen kanssa. Tällaiseen toimintaan toivottiin lisää resursseja.

Myös kotipaikkakunnan päättäjien kanssa halutaan kommunikoida.

Monikulttuurisuuskasvatus

Suomalaisen ja venäläisen kulttuurin välillä on eroja, jotka voivat hankaloittaa venäläisen henkilön asettautumista Suomeen. Molemmilla osapuolilla varmasti on stereotyyppisiä käsityksiä toisistaan.

Varhaiskasvatuksessa ja kouluissa pääsääntöisesti suhtaudutaan myönteisesti monikulttuurisuuteen ja koulussa on myös venäjän kielen opetusta tarjolla. Onpa jossakin päiväkodissakin venäjänkielinen opettaja, mikä edistää venäjän ja suomen kielen oppimista ja sopeutumista. Monikulttuurisuutta kehitetään kouluissa esimerkiksi järjestämällä juhlia, retkiä ja tapahtumia muiden maahanmuuttajaryhmien kanssa.

Toisaalta jossakin vastauksessa arvioitiin, että kotikielen opetukseen suhtaudutaan hieman aliarvioiden – on sääli, ettei venäjän kielen arviointia oteta huomioon 9. luokan todistuksessa, vaikka lapsi olisi opiskellut kieltä 9 vuotta. Joissakin tapauksissa lapsi voi myös kokea olevansa erilainen ja jäävänsä ryhmän ulkopuolelle, jos esimerkiksi venäjän kielen opetus sulkee häneltä jonkin muun vaihtoehdon pois ja eriyttää hänet muusta ryhmästä. Päällekkäisyydet voivat myös vaikeuttaa venäjän kielen ryhmään osallistumista tai estää sen, etenkin pienemmillä paikkakunnilla.

Palvelut

Palveluiden saatavuus ja laatu ovat merkittäviä osallisuuteen ja hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä. Kyselyyn vastanneet nostivat esille sekä hyviä, että huonoja kokemuksia.

- Kurssit ja kansalaisjärjestöjen työ ovat tärkeitä.
- Toivottiin lisää edistyneille kielen oppijoille tarkoitettuja / korkeatasoisia suomen kielen kursseja toivotaan, ei vain aloittelijatasoa. Käytännön viestintä ja harjoittelu koetaan tärkeiksi.
- Terveyspalveluissa koettiin olevan parantamista.
- Asuntojen ja omakotitonttien hyvä saatavuus helpottaa kotoutumista ja parantaa hyvinvointia.
- Kirjastot, päiväkotien ja koulujen verkosto/ saavutettavuus tärkeitä.
- Vaikeuksia vuokrata koko perheelle sopiva koti, kun ei ole todistettua maksukykyä/ kun ei voi tarkistaa luottotietoja. Monet vuokranantajat myös kieltäytyvät eri syistä, kun mahdollisen vuokralaisen kansalaisuus käy ilmi.
- Asenteellinen asiakaspalvelu kauppaliikkeissä.

Harrastukset ja aktiviteetit

Eri paikkakunnilla luonnollisesti on tarjolla harrastusmahdollisuuksia eri laajuudessa ja eri valikoimalla, eikä kaikille aina löydy sitä omaa lempiharrastusta juuri oman paikkakunnan tarjonnasta. Paljon kuitenkin olivat kyselyyn vastanneetkin harrastuksia löytäneet, vaikka tekemisen puutettakin raportoitiin.

Erilaisia sosiaalisia suomalaisvenäläisiä verkostoja ja kulttuuritapahtumia kiitettiin osana Kainuuseen kotoutumista. Yhteisiä tapahtumia eri ikäisille ja eri elämäntilanteissa oleville toivottiin myös useassa vastauksessa ja kyselyn kohdassa lisää.

Esille nousivat niin venäjänkielisten yhteiset kuin suomenkielisten kanssa järjestettävät tapahtumat ja aktiviteetit, joiden myötä kasvaisivat samalla myös maahan muuttaneiden verkostot ja kielitaito. Erilaisten harrastusten ja aktiviteettien kautta elämä monipuolistuu ja voi toteuttaa itseään.

Tiedonsaanti

Kuten edellä jo todettu, ei ole itsestään selvää, että vieraskieliset kainuulaiset löytävät tarvitsemansa tiedot ja ymmärtävät, miten palvelut ja yhteiskunta käytännössä toimivat. Tiedontuotantoa kannattaisi kehittää sekä sisällön, muodon, viestintäkanavien että kielivalikoiman osalta. Eri tiedontuottajat voisivat kehittää yhteistyötään siten, että tietoa on eri ihmisryhmille tarjolla kattavasti, vaikkei jokainen esimerkiksi venäjänkielistä sisältöä tuottaisikaan itse säännöllisesti.

Tyytyväisyys elämään

Miten arvioit tyytyväisyyttä omaan elämääsi Kainuussa tällä hetkellä? (0 - 10)

Minimi-arvo	Maksimi-arvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
2,0	10,0	7,8	8,0	279,0	2,1

Mikä on parasta Kainuussa tai asuinkunnassasi?

Mikä on huonointa Kainuussa tai asuinkunnassasi?

Tulevaisuuden tavoitteet

Kyselyssä lähestyttiin tulevaisuutta kolmen eri kysymyksen kautta. Ensiksi vastaajat pääsivät arvioimaan tulevaisuudennäkymiään asteikolla nollasta kymmeneen, toiseksi valitsemaan itselleen tärkeimpiä haaveita monivalintatehtäväksi ja kolmanneksi he saivat halutessaan vielä kertoa haaveistaan ja tulevaisuudennäkymistään avoimessa tekstissä.

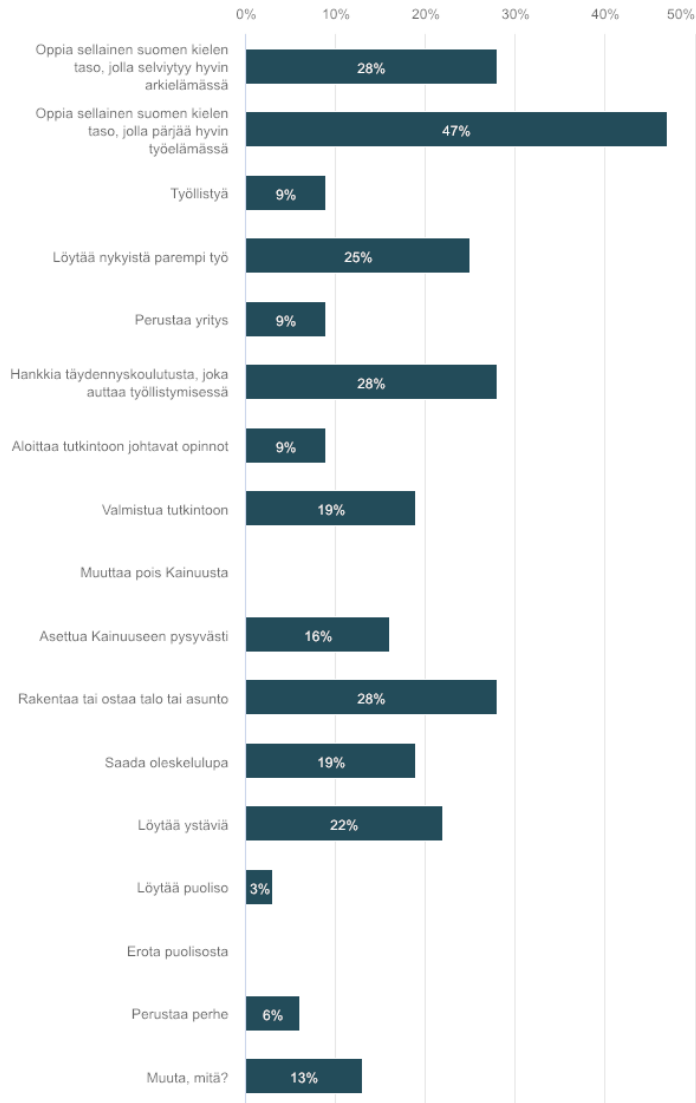
- Numeerisessa arvioinnissa tulokset olivat keskiwertoja; niiden perusteella voidaan arvioida Kainuun venäjänkielisten tulevaisuudennäkymät melko hyviksi.
- Monivalintakysymyksen perusteella tärkeimmät tulevaisuudenhaaveet liittyvät kielen oppimiseen, kouluttautumiseen ja työllistymiseen, mitä kautta löytyy oma paikka yhteiskunnassa.
- Sanallisissa vastauksissa esille nostettiin esimerkiksi matkustelu, aktiivinen osallistuminen yhteiskunnalliseen toimintaan, omia tavoitteita kohti askeltaminen ja lapsen tulevaisuuden turvaaminen (näkymät hänen tulevaisuudelleen Kainuussa vastaaja näki melko suppeiksi).

Millaisiksi koet tulevaisuudennäkymäsi Kainuussa? (0 - 10)

Minimiarvo	Maksimiarvo	Keskiarvo	Mediaani	Summa	Keskihajonta
0,0	10,0	7,1	8,0	255,0	3,0

Millaisia tavoitteita sinulla on seuraavien viiden vuoden ajalle?

Vastaajien määrä: 32, valittujen vastausten lukumäärä: 90

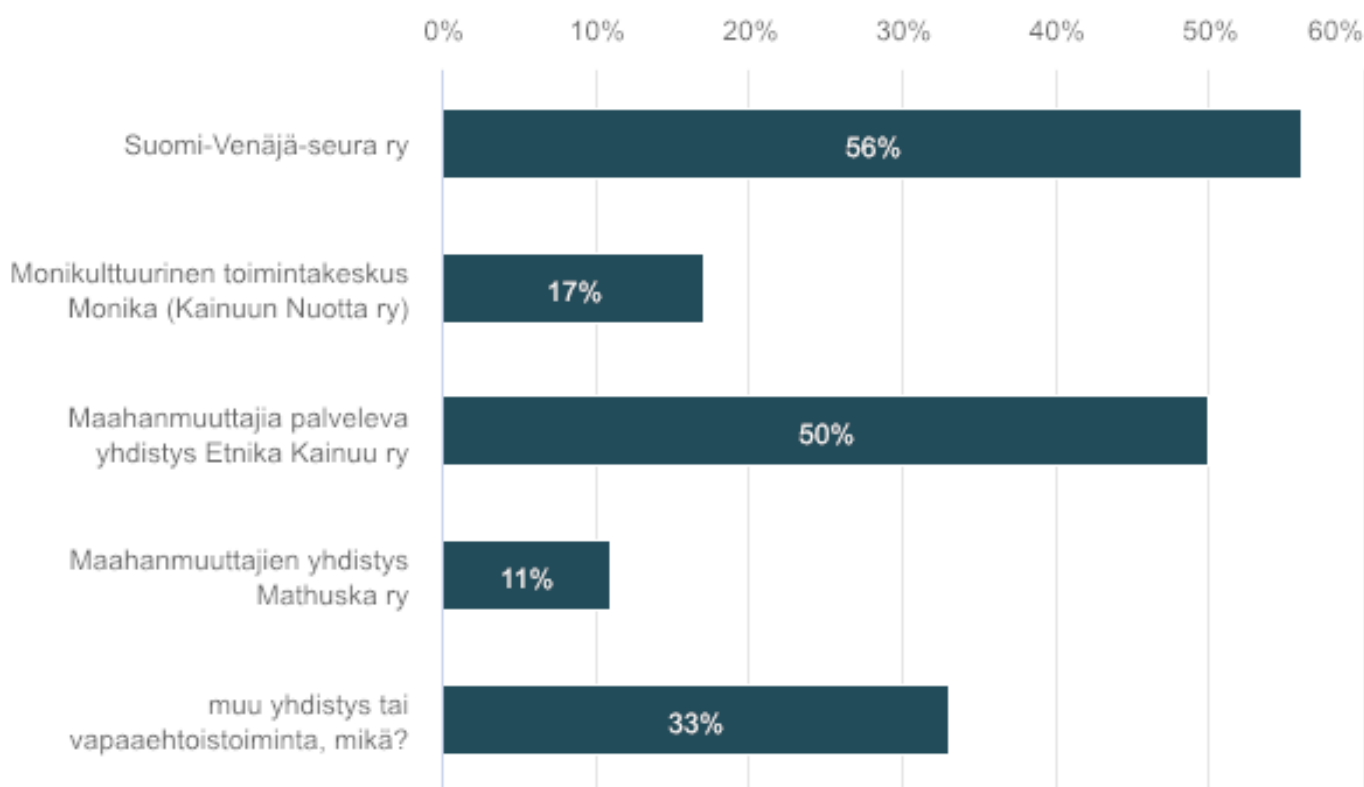

Kehittämisisideat ja osallistuminen

Kyselyssä haluttiin kartoittaa myös Kainuun venäjänkielisten osallistumista erilaisten yhteisöjen toimintaan, heidän kehittämisajatuksiaan ja innokkuuttaan osallistua kehittämistoimintaan. Valmiina vastausehtoina annettiin muutamia kansainvälisyyteen ja monikulttuurisuuteen liittyviä yhdistyksiä, minkä lisäksi vastaajilla oli mahdollisuus nimetä itse jokin muu yhteisö, minkä toimintaan he osallistuvat.

Osallistuminen yhteisöjen toimintaan Kainuussa? (Valitse 0-5)

Vastaajien määrä: 18, valittujen vastausten lukumäärä: 30

Valmiiksi nimettyjen vaihtoehtojen lisäksi vastaajat nimesivät nuorten kansainvälistymistä tukevan Launch Pad Finland ry:n (1 vastaaja) ja Suomussalmella toimivan venäjänkielisen kulttuuriseura VMESTEn (3 vastaajaa). Yksi vastaajista kertoi myös toimivansa ammattiliitossa.

Venäjä-yhteistyöhön liittyvät kysymykset

Yhtenä asiana kyselyyn haluttiin sisällyttää Venäjä-yhteistyöhön liittyviä kysymyksiä, sillä kyselyn toteuttaminen lähti Kainuun Venäjä-strategiatyöstä ja tähän liittyvästä toiveesta kehittää Venäjä-yhteistyön käytännön toimintamuotoja. Kainuun venäjänkielisillä nähdään olevan tässä suhteessa paljon annettavaa ja potentiaalia.

Kyselyssä pyydettiin vastaajia kertomaan, millaisena he näkevät venäjänkielisten kainuulaisten roolin Venäjä-yhteistyössä ja voisiko venäjänkielisten kainuulaisten verkostoja, kielitaitoa ja kulttuurintuntemusta hyödyntää nykyistä enemmän.

Venäjä-yhteistyön kehittäminen Kainuussa

Kyselyssä vastaajat nostivat esille seuraavia, tärkeiksi kokemiaan asioita ja kehittämiskohteita:

- Rajan ylittämisessä on tällä hetkellä suuria vaikeuksia. Toivon todella, että molempien osapuolten rajoitukset poistetaan pian.
- On tärkeää kehittää ja tarjota Kainuussa Venäjän konsuliosaston palveluita. Tärkeää on myös vilpittömän halu tehdä yhteistyötä ja työllistää venäjänkielisiä asukkaita.
- Toivotaan lisätietoja yhteistyömahdollisuuksista ja yhteishankkeiden toteuttamista.
- Normaalit suhteet Venäjään, ei russofobioita.
- Rajojen avaaminen, matkailu, kokemusten vaihto.
- Lasten tutustuttaminen venäläiseen kulttuuriin moniulotteisen itsetuntemuksen kehittämiseksi.
- Venäjänkielisten lasten matkat tutustumaan venäläiseen kouluun.
- Stereotyyppien voittaminen järjestämällä yhteisiä tapahtumia. Esimerkiksi "Kainuun kuntien festivaali".
- Venäjänkielisten lastenkirjojen päivän järjestäminen Kainuun kirjastoissa.
- Ilmaisen asunnon tarjoaminen Kainuuseen opiskelemaan tuleville voisi lisätä venäjänkielisten maahanmuuttajien määrää.
- Matkailu, viestintä, yhteinen kehittäminen ja kokemusten jakaminen. Luonnollisesti kahden kulttuurin törmäys aiheuttaa stereotyyppioita ja väärinkäsityksiä. On välttämätöntä saada ihmiset suhtautumaan positiivisesti, ja päästä yli varovaisuudesta venäläisiä kohtaan. Tarvitaan suomen kielellä positiivista lisätietoa meistä ja elämästämme. Pidän jonkin verran suomalaisten pidättyvyydestä ja etäisyydestä.
- Mielestäni meiltä puuttuu kulttuurinen ymmärrys. Meidän on opittava katsomaan itseämme ulkopuolelta ja ymmärtämään, minne mennä seuraavaksi.
- Liikenneyhteydet Kainuusta Karjalaan toimivaksi.
- Kulttuuri- ja kauppasuhteiden kehittäminen. Rajat ylittävä liiketoiminnan kehittäminen, kokemusten vaihto. Rakennusalan liiketoiminta.
- Uusia yhteisiä tutkimus- ja koulutushankkeita. Opiskelijavaihto.
- Karjalan tasavallan asukkaiden rajanylityssääntöjen keventäminen. Tuonti- ja vientirajoitusten helpottaminen, suomalais-ugrialaisten oppilaitosten kehittäminen ja tukeminen, paikallisten

työnantajien kiinnostus rajaseutujen työvoimaan, yhteiset hankkeet työpaikkojen luomiseksi ja infrastruktuurin kehittämiseksi.

- Mahdollisuus entistä menestyksekkäämpään liikesuhteiden kehittämiseen matkailun, maatalouden ja puunjalostusteollisuuden alalla.

Venäjänkielisten kainuulaisten rooli yhteistyössä

Kyselyssä nousi esiin seuraavia kehittämissuhteita ja toiveita:

- Palkataan venäjänkielisiä kunnallisiin organisaatioihin auttamaan maahanmuuttajia.
- Haluaisin työn, jossa voisin käyttää venäjän ja suomen osaamistani sekä venäjänkielisten että suomalaisten auttamiseksi.
- Yhteisten hankkeiden luominen matkailun, kulttuurin ja koulutuksen aloille.
- Venäjänkielisessä väestössä on potentiaalia työskennellä sellaisilla aloilla, joissa on pulaa osaavasta työvoimasta, kuten sairaanhoitajat, harvesterikuljettajat jne. Myös matkailun kehittämisessä tarvitaan osaajia, erityisesti koronapandemian jälkeen.
- Venäjänkieliset kainuulaiset voivat auttaa kehittämään sosiaalipalveluja Venäjällä. Monet työskentelevät hoitajina ja sairaanhoitajina. Venäjän nuoremmalle lääkintähenkilöstölle voisi järjestää opintomatkoja.
- Jokaisella venäläisistä asiakkaista kiinnostuneella yrityksellä tulisi olla venäjänkielinen työntekijä, joka voi taata sujuvan yhteistyön molempien osapuolten kanssa.
- Organisaatioiden välinen viestintä ja tiedonvaihto, tutustuminen naapurikansojen perinteisiin ja tapoihin.
- Lasten ja nuorten keskinäinen kanssakäyminen, matkailu, yhteiset matkat Venäjälle ja Suomeen. Olemme naapureita, mutta tiedämme niin vähän toisistamme.
- Venäjänkielisten asukkaiden yhteyksiä ja taitoja voisi varmasti hyödyntää paljon enemmän. Venäjältä tulevat ihmiset ymmärtävät ja tuntevat maansa perinteet, heidän on helppo toimia siinä toimintaympäristössä. Venäläiset ovat ahkeria ihmisiä, mutta matkan alussa he tarvitsevat koulutusta ja opastusta siinä, miten täällä toimitaan. Kun löytyy hyviä työntekijöitä, heistä kannattaa pitää kiinni.
- Osallistuminen yhteishankkeisiin: korkeakoulu-, rakennus-, ja kulttuuriprojektit.
- Venäjänkielistä väestöä tulisi ottaa enemmän matkailun ja kaupan alalle.
- Monilla venäjänkielisillä Kainuun asukkailla on Venäjällä asuvia sukulaisia. He voisivat olla mukana kausityössä esimerkiksi maataloustöissä, metsien raivauksessa ja istutuksessa.
- Matkailijavirtojen aktiivinen kehittäminen Venäjältä ja IVY-maista.

Muuta kyselyssä sanottua

- Lisää mahdollisuuksia työhön ja vapaa-aikaan venäjänkielisille.
- Lisää erilaisia kursseja, esimerkiksi suomen kielen kursseja venäjänkielisille.
- Monet venäläiset ovat saaneet korkean koulutuksen ja heillä on myös pitkä työkokemus.
- Kannatan kaikkea uutta ja hienoa, että meidät huomataan. Haaveena on, että Kainuu murtaa esteet ja suomalaiset uskovat lopulta, että venäläiset eivät ole niin pahoja kuin miltä he näyttävät. Historia on muistettava, mutta täytyy myös elää nykyhetkessä eikä tehdä esi-isiemme virheitä.
- Varojen kohdentaminen sellaisten yhteisöjen, kuten Etnika Kainuu Ry ja Suomi - Venäjä Seura, kehittämiseen on tärkeää, kuten myös varojen jakaminen ja vapaa-ajan toiminnan järjestäminen nuorille.
- Erilaisten tapahtumien järjestäminen venäjän- ja suomenkielisille; teemaillalliset, juhlat jne. Toimintaa sekä aikuisille, lapsille että nuorille.
- Otetaan mahdollisimman suuri osa väestöstä mukaan aktiiviseen työhön, käytetään enemmän varoja yleisiin tapahtumiin.
- Paljon kiitoksia työstänne - jatkakaa työskentelyä tähän suuntaan!

YHDESSÄ ETEENPÄIN!

